

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка

Щербакова Ірина Миколаївна

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
курсу «Історія психології»**

за напрямом підготовки
6.0301103. Практична психологія

Суми
Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка
2014

УДК 159.9(091)(083.97)

ББК 88.1я73

Щ 60

Схвалено методичною радою Інституту педагогіки та психології
Сумського державного педагогічного університету
імені А. С. Макаренка

Рецензенти:

Кузікова С. Б. – доктор психологічних наук, професор,
зав. кафедри практичної психології СумДПУ імені А. С. Макаренка;

Улунова Г. Є. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри
психології СумДПУ імені А. С. Макаренка.

Щербакова І. М.

Щ 60 Навчальна програма курсу «Історія психології». Для студентів спеціальності «Практична психологія» / І. М. Щербакова. – 2-е вид., переробл. і доповн. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. – 24 с.

Програма курсу «Історія психології» розрахована для студентів спеціальності «Практична психологія» для ознайомлення з передумовами, засадами, періодизацією історії розвитку психології.

УДК 159.9(091)(083.97)

ББК 88.1я73

© Щербакова І. М., 2014

© Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014

ЗМІСТ

I. Пояснювальна записка	4
II. Опис предмету навчальної дисципліни.....	7
III. Тематика змістовних модулів	7
IV. Зміст програми.....	9
V. Література	19

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма курсу «Історія психології» актуалізує, інтегрує й активізує знання студентів із базових психологічних курсів, сприяє розумінню трансформації психологічного знання, послідовності розвитку психології, тенденцій й перспектив її подальшого розвитку.

Запропонована програма курсу «Історія психології» є авторським варіантом та рекомендована для студентів, які навчаються за спеціальністю «Практична психологія». Програма навчальної дисципліни «Історія психології» розроблена з урахуванням вимог Державного загальноосвітнього стандарту та навчального плану підготовки студентів за спеціальністю «Практична психологія». Програма курсу включає в себе: 1) зміст головних теоретичних положень з 15 тем курсу; 2) перелік основної та додаткової літератури.

Програма курсу спрямована на розвиток пізнавальних можливостей студентів, їх дослідницького і творчого потенціалу в процесі оволодіння історико-психологічними знаннями. Програма сприяє формуванню у студентів якостей високоосвіченої особистості на основі синтезу знань про історію розвитку психології, її взаємозв'язок з іншими науками.

Предметом навчальної дисципліни є вивчення в історичному аспекті особливості виникнення, становлення і розвитку психологічних знань.

Міждисциплінарні зв'язки:

забезпечуючи дисципліни: «Загальна психологія», «Філософія», «Історія філософії», «Історія світової культури», «Експериментальна психологія», «Вікова психологія», «Соціальна психологія».

забезпечувані дисципліни: всі психологічні дисципліни.

Метою викладання навчальної дисципліни є вивчення історичного розвитку психологічних знань у різних країнах, їх специфіки, зв'язку з суспільно-історичними умовами і станом духовного життя, культурою. Соціокультурний контекст розвитку психологічних знань

розкриває дієву роль психології у вирішенні соціально значущих проблем у різних сферах суспільного життя (вихованні, навчанні, етиці відносин між людьми тощо). Тим самим освоєння минулого в контексті курсу «Історія психології» націлене на виховання у студентів відповідального ставлення до майбутньої професійної діяльності.

Програма курсу охоплює усі основні теми і розділи курсу «Історія психології», формує у студентів неідеалізований, недогматичний погляд на різні психологічні теорії, течії, школи і напрямки.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- удосконалення й інтенсивний розвиток психологічних знань;
- формування у студентів якостей високоосвіченої особистості на основі синтезу знань про історію розвитку психології як науки, її взаємозв'язок з іншими науками;
- розкриття основних етапів становлення психологічного знання;
- ознайомлення студентів із розвитком провідних психологічних напрямків та шкіл;
- розкриття хронології наукового життя певних історичних епох;
- ознайомлення студентів із внеском провідних вітчизняних і зарубіжних вчених у розвиток психологічної науки;
- формування у студентів неідеалізованого, недогматичного погляду на теорії різних учених;
- формування об'єктивного професійного мислення.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні знати:

- ✓ предмет, завдання, теоретичні й методологічні засади історії психології, ключові положення основних психологічних теорій.
- ✓ закономірності розвитку психологічних знань, передумови виникнення психологічних ідей, розкриття причин, закономірностей і механізмів одержання нового знання про психічну реальність;
- ✓ досягнення провідних учених, ідеї засновників основних психологічних напрямків і шкіл;
- ✓ про евристичне та прогностичне значення суперечностей (криз) історико-психологічного процесу;
- ✓ основні етапи розвитку психології в Україні, сучасний стан психологічних досліджень та їх місце у світовій психології.

вміти:

- ✓ визначати послідовність етапів розвитку психології, передумови, предтечі, взаємозв'язки психологічних ідей, теорій, напрямків, шкіл;
- ✓ здійснювати порівняльний аналіз теоретичних положень відповідно до парадигм провідних психологічних напрямків та шкіл;
- ✓ використовувати досягнення історіографії психології, епістемології історії;
- ✓ досліджувати історичні тексти певного історіографічного й джерелознавчого тлумачення, неупереджено їх інтерпретувати.
- ✓ розкривати прогностичне значення історії психології у вирішенні актуальних проблем сучасної психології.

Курс «Історія психології» є складовою частиною блоку фундаментальних загальнопсихологічних дисциплін, які визначають підготовку професійних психологів. Передбачається вивчення дисципліни після проходження курсу загальної психології.

II. ОПИС ПРЕДМЕТУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Освітньо-кваліфікаційний рівень	Бакалавр
Форма навчання	Денна
Семестр	3
Кількість годин, всього	144
Лекції, годин	30
Семінарські заняття, годин	-
Практичні заняття, годин	24
Індивідуальна робота, годин	-
Самостійна робота магістрів, годин	90
Підсумковий контроль	екзамен

III. ТЕМАТИКА ЗМІСТОВНИХ МОДІЛІВ

Змістовний модуль I.

Предмет історії психології, історичний шлях зародження психологічної думки.

Тема 1. Історія психології: предмет, методологія, етапи розвитку.

Змістовний модуль II.

Історія психології в стародавньому та середньовічному світі.

Тема 2. Психологія античності, її становлення і розвиток.

Тема 3. Психологія стародавнього світу.

Тема 4. Психологічні вчення середньовіччя та епохи Відродження.

Змістовний модуль III.

Психологія епохи Просвітництва і Нового часу.

Тема 5. Психологічні вчення XVII ст.

Тема 6. Психологічні ідеї епохи Просвітництва (розвиток психології у XVIII ст.

Змістовний модуль IV.
Розвиток психології як самостійної науки:
психологія XIX–XX ст.

Тема 7. Розвиток психології у XIX ст.: природно-наукові передумови зародження психології як самостійної науки (розвиток експериментальної психології).

Тема 8. Розвиток психології у XIX ст.: розгалуження психологічної науки.

Тема 9. Розвиток психології до періоду відкритої кризи (60-і рр. XIX ст. – 10-і рр. XX ст.). Структуралізм. Функціоналізм.

Тема 10. Розвиток психології періоду відкритої кризи (10-і рр. XX ст. – сер. 30-х рр. XX ст.): Біхевіоризм. Гештальтпсихологія.

Тема 11. Розвиток психології періоду відкритої кризи (10-і рр. XX ст. – сер. 30-х рр. XX ст.): Психоаналіз. Неофрейдизм XX ст.

Тема 12. Розвиток психології у XX ст.: психологічні напрямки д./п. XX ст.

Тема 13. Розвиток психології XX ст. : психологія радянського періоду.

Змістовний модуль V.
Розвиток психології в Україні,
її зв'язок із всесвітньою історією психології.

Тема 14. Розвиток української психології з давніх часів до кінця XVIII ст.

Тема 15. Розвиток української психології у XIX ст. – XX ст.

IV. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Змістовний модуль I.

ПРЕДМЕТ ІСТОРІЇ ПСИХОЛОГІЇ, ІСТОРИЧНИЙ ШЛЯХ ЗАРОДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДУМКИ

Тема № 1

ІСТОРІЯ ПСИХОЛОГІЇ: ПРЕДМЕТ, МЕТОДОЛОГІЯ, ЕТАПИ РОЗВИТКУ

Предмет історії психології. Функції історії психології, її роль в розвитку знань. Психологічна наука, її предмет. Теоретичні та емпіричні знання. Принципи періодизації історії психології. Періодизація історії психології. Методологія історії психології. Історія методології. Методологічні принципи та методи, що використовуються в історії психології. Специфіка історико-психологічних досліджень: організація, методи аналізу, методи інтерпретації в історико-психологічних дослідженнях. Логіка розвитку науки. Основні аспекти наукової діяльності. Спілкування – координата науки як діяльності. Особистість ученого. Сучасний стан психологічної науки. Проблеми сучасної теорії і методології.

Змістовний модуль II.

ІСТОРІЯ ПСИХОЛОГІЇ В СТАРОДАВНЬОМУ ТА СЕРЕДНЬОВІЧНОМУ СВІТІ

Тема № 2

ПСИХОЛОГІЯ АНТИЧНОСТІ, ЇЇ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК

Загальний нарис розвитку античної психологічної думки. Погляди древніх греків на природу психічного. Душа в трактуванні натурфілософів. Анімїзм; гілозоїзм. Досократівська психологічна думка, її специфіка.

Теорія Геракліта. Психологічні ідеї філософії Демокріта. Піфагорійський союз і зміна уявлень про душу. Моральна психологія Сократа. Майєвтика як метод розвитку інтелекту. Психологічні ідеї у філософській системі Платона. Психологічні ідеї Епікура. Внесок Арістотеля в розвиток психології. Психологічні погляди античних лікарів.

Гуморальна психологія. Вчення про темпераменти Гіппократа. Основні положення теорій Алкменона та Анаксагора. Психологічні погляди епохи еллінізму. Психологічні доктрини стоїків та епікурейців. Проблеми морального виховання. Олександрійська наука. Основні положення вчень Галена, Філона, Плотіна, Августина. Висновки щодо розвитку античної психологічної думки: основні надбання та внески.

Тема № 3

ПСИХОЛОГІЯ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ

Психологічні погляди в стародавньому Єгипті та Вавилоні. Зародження поглядів про душу в рамках міфологічних і релігійних поглядів. Розвиток основних напрямків психічних і анатомо-фізіологічних пошуків у країнах Стародавнього Сходу. Психологічні погляди в Стародавній Індії. Тлумачення душі і свідомості в буддизмі і джайнізмі (проблема самосвідомості). Психологічні аспекти вчень, філософських шкіл в Стародавній Індії (йога, веданта, міманса, н'яя, вайшешика). Стародавній Китай: своєрідність трактування душі, особистості і її морального розвитку (Конфуцій, даосизм, Ван Чун, Мо-цзи, та інші). Вплив психологічних поглядів представників філософських шкіл Індії та Китаю на розвиток психології.

Тема № 4

ПСИХОЛОГІЧНІ ВЧЕННЯ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ ТА ЕПОХИ ВІДРОДЖЕННЯ

Розвиток психологічних ідей в арабо-язичній науці. Дослідження Ібн-Сіна, Ібн-аль-Хайсама, Ібн-Рошда. Внесок Аль-Газена в розвиток психології. Психологія Середньовічної Європи. Патристика: проблема душі, пізнання, свобода волі (Тертуліан, Григорій Нисський, Н. Ефеський та інші). Вплив схоластики на розвиток психологічного знання. С. Боецій. Психологія і теологія. Ф. Аквінський. Томізм і номіналізм. Р. Бекон – ідея дослідного пізнання душі. Боротьба номіналізму і реалізму. Проблема душі і розвитку особистості у П. Абеляра та А. Августина. В. Оккам.

Психологічні погляди епохи Відродження. Дослідницький характер психології Відродження. Питання безсмертя душі. П. Помпонаці. Відродження скептицизму. М. Монтень. Філософія і психологія релігії. Е. Роттердамський. Песимізм та ірраціоналізм. М. Лютер. Створення товариства природодослідників. Б. Телезіо. Психологія політики. Н. Макіавеллі. Вивчення пізнавальних можливостей людини Л. да Вінчі. Вчення про світ і душу Н. Кузанського. Гілозоїзм Дж. Бруно.

Емпіричний напрямок психології в Іспанії. Х.Л. Вівес, Х. Уарте, Г. Перейра. Психологічні аспекти освіти і розвитку дітей у середньовіччі та епоху Відродження. Е. Роттердамський, Х.Л. Вівес, Р. Бекон, Я.А. Каменський. Реалізм і неоплатонізм. М. Коперник. Вчення Г. Галілея.

Змістовний модуль III

ПСИХОЛОГІЯ ЕПОХИ ПРОСВІТНИЦТВА І НОВОГО ЧАСУ

Тема № 5

ПСИХОЛОГІЧНІ ВЧЕННЯ XVII ст.

Характеристика психологічних вчень XVII сторіччя. Психологія як наука про свідомість. Монадологія і філософія І. Ньютона. Емпірична методологія та індуктивна логіка. Ф. Бекон. Дуалізм поглядів Р. Декарта.

Постдекартівська полеміка про природу людини і душі. Вчення про рефлекси і сенсорно-асоціативні процеси. Б. Спіноза. Метафізика монізму. Епіфеноменалізм. Т. Гоббс. Закладання основ емпіричної психології. Критичний емпіризм. Д. Локк. Метафізика плюралізму. Монадологія. Г.-В. Лейбниц. Результати розвитку психології у XVII ст.

Тема № 6

ПСИХОЛОГІЧНІ ІДЕЇ ЕПОХИ ПРОСВІТНИЦТВА

(РОЗВИТОК ПСИХОЛОГІЇ у VIII ст.)

Асоціативна психологія і психологія здібностей. Гносеологія номенологізму. Дж. Берклі. Поширення принципу асоціацій. Д. Юм. Розвиток асоціанізму. Д. Гартлі – засновник асоціанізму. Д. Прістлі. Психологічні

погляди німецьких філософів: Х. Вольф, І. Кант, І.Г. Фіхте, Ф. В. Шеллінг, Г. В.-Ф. Гегель, Л. Фейєрбах. Розвиток вчення про нервово-психічні функції. Матеріалістичний напрямок у французькій психології. Внесок французьких просвітників у розвиток психології: Е.Б. де Кондільяк, Д. Дідро, П.-Ж. Кабаніс, Ж.О. де Ламетрі, Ж.Ж. Руссо та інші. Прогресивні психологічні концепції в США. Зародження ідеї про культурно-історичні закони духовного життя людей. Результати розвитку психології у XVIII ст. Паростки історичного підходу.

Змістовний модуль IV
РОЗВИТОК ПСИХОЛОГІЇ ЯК САМОСТІЙНОЇ НАУКИ:
ПСИХОЛОГІЯ XIX–XX ст.

Тема № 7

РОЗВИТОК ПСИХОЛОГІЇ У XIX ст.: ПРИРОДНО-НАУКОВІ ПЕРЕДУМОВИ
ЗАРОДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЇ ЯК САМОСТІЙНОЇ НАУКИ
(РОЗВИТОК ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ)

Класичні теорії асоціанізму. Т. Браун. Дж. Мілль. Теорія ментальної хімії Д.С. Мілля. Еволюційна психологія. Р. Спенсер. І.Ф. Гербарт. Розвиток експериментальної психології. Біологічний детермінізм. Ч. Дарвін. К. Бернар. Зоопсихологія. Розвиток порівняльної психології. Д. Романес. К. Ллойд-Морган. Ж. Леб.

Розвиток психофізики, психофізіології, диференціальної психології, психометрії. Е.Г. Вебер. Основи психофізики. Г.Т. Фехнер. Дослідження психічних процесів. Ф.К. Дондерс. Основні положення психофізіології. Г.Л. Гельмгольц. Психіка як регулятор поведінки. Е. Пфлюгер.

Тема № 8

РОЗВИТОК ПСИХОЛОГІЇ У ХІХ ст.: РОЗГАЛУЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ НАУКИ

Соціальна і культурно-історична психологія. «Психологія народів». В. Вундт. Е. Дюркгейм. Розвиток психіатрії. Ж.М. Шарко. Психоневрологія. Т.-А. Рібо. П.М.Ф. Жане. Розвиток психотехніки. Х. Мюнстерберг. Розвиток експериментальної психології в Європі й Америці наприкінці ХІХ – початку ХХ ст. Створення першої експериментальної лабораторії. В. Вундт. Диференціальна психологія. Ф. Гальтона. Розвиток тестології. Д.М. Кеттел, А. Біне, Ч. Е. Спірмен, В. Штерн. Психологія розвитку. Дитяча і педагогічна психологія. Передумови виділення вікової психології в самостійну наукову галузь. Педологія як наука про дітей. С. Холл. Педагогічна і вікова психологія. Е. Мейман. Е. Клапаред, А. Гезелл, К. Бюлер, Ш. Бюлер, Д. Марко. Етнопсихологія дитинства. М. Мід.

Тема № 9

РОЗВИТОК ПСИХОЛОГІЇ ДО ПЕРІОДУ ВІДКРИТОЇ КРИЗИ (60-і рр. ХІХ ст. – 10-і рр. ХХ ст.): СТРУКТУРАЛІЗМ. ФУНКЦІОНАЛІЗМ.

Передумови методологічної кризи психології. Теоретична боротьба періоду становлення психологія як самостійної науки.

Програми створення нової, дослідної психології. Програма В. Вундта. Програма емпіричної психології. Ф. Brentano. Програма побудови психології як науки про поведінку. І.М. Сеченов. Структуралізм. Вюрцбургська школа структуралізму. Е. Тітченер. Періодизація розвитку структуралізму, його роль в історії психології.

Функціоналізм: етапи розвитку. К. Штумпф. Функціоналізм в американській психології. Ф. Brentano. У. Джеймс. Чикагська школа функціоналізму. Дж. Дьюї. Дж. Р. Енджел, А. Мур, Дж.Г. Керр. Колумбійська школа функціоналізму. Р. Вудвортс. Роль функціоналізму в історії психології.

Французька соціологічна школа. Е. Дюркгейм. Л. Леві-Брюль. Психологічна школа Т. Рібо. Психіка і свідомість у дослідженнях гіпнологів.

А. Лебо. Ж. Шарко. Філософія життя. В. Дільтей. Духовно-наукова психологія. Е. Шпрангер.

Тема № 10

РОЗВИТОК ПСИХОЛОГІЇ ПЕРІОДУ ВІДКРИТОЇ КРИЗИ

(10-і рр. XX ст. – сер. 30-х рр. XX ст.):

БІХЕВІОРИЗМ. ГЕШТАЛЬТПСИХОЛОГІЯ

Криза психології. Періодизація кризи у розвитку психології: загальна характеристика етапів кризи. Загальна характеристика зарубіжної психології у період відкритої кризи (поч. 10-х – сер. 30-х рр. XX ст.).

Розвиток біхевіоризму. Класичний біхевіоризм. Розуміння психології як науки про поведінку: Дж. Уотсон. Внесок Е. Торндайка у розвиток біхевіоризму. Дослідження У. Хантера, К. Лешлі. Нео-біхевіоризм. Е.Ч. Толмен. К.Л. Халл. Суб'єктивний біхевіоризм. Дж. Міллер. Оперантний біхевіоризм. Б.Ф. Скінер. Нео-нео-біхевіоризм. Соціально-когнітивний біхевіоризм (XX ст.). А. Бандура. Д. Роттер.

Предтечі гештальтпсихології. Гештальтизм як психологія цілісності. Гештальт-теорія як реакція проти атомізму традиційної психології. Дослідження М. Вертгеймера. Гештальтистський «тріумвірат»: К. Коффка, В. Келер, К. Левін. Нео-гештальтизм. Психологія мотивації, почуттів, волі, особистості. К. Левін. Роль гештальтпсихології у розвитку психології.

Тема № 11

РОЗВИТОК ПСИХОЛОГІЇ ПЕРІОДУ ВІДКРИТОЇ КРИЗИ

(10-і рр. XX ст. – сер. 30-х рр. XX ст.):

ПСИХОАНАЛІЗ. НЕО-ФРЕЙДИЗМ XX ст.

Психоаналіз (глибинна психологія): предтечі, тенденції розвитку. З. Фрейд: біографія, бібліографія. Розвиток психоаналізу: психоаналіз як теорія особистості; як метод лікування; як психологічна школа. Механіцизм і детермінізм психоаналізу. Роль психоаналізу у розвитку психології.

Нео-фрейдизм: «відступники» від психоаналізу. Індивідуальна психологія й функціональна телеологія. А. Адлер. Аналітична психологія. К.Г. Юнг. Дитячий психоаналіз. А. Фрейд. Нео-фрейдизм: «послідовники» психоаналізу. Г. Олпорт. Г. Мюррей. Е. Еріксон.

Нео-фрейдизм: розвиток психоаналізу у 30-50 рр. ХХ ст. Анатомія невротичної особистості. К. Хорні. Фрейдомарксизм. В. Райх. Психотерапія. О. Ранк. Модифікація психоаналізу у д./п. ХХ ст. Гуманістичний психоаналіз. Е. Фромм. «Інтерперсональна теорія психіатрії». Г.С. Саллівен. Трансактний аналіз. Е. Берн. Сучасний стан психоаналітичних традицій.

Тема № 12

РОЗВИТОК ПСИХОЛОГІЇ у ХХ ст.: ПСИХОЛОГІЧНІ НАПРЯМКИ д./п. ХХ ст.

Предтечі гуманістичної психології. Гуманістична психологія: перші теорії гуманістичної психології. Г. Олпорт. Теоретичне обґрунтування гуманістичної психології. А. Маслоу. Теоретичні й психотерапевтичні концепції. К.Р. Роджерс. Гуманістичні підходи в західній психології ХХ ст. Гуманістичні внески до психотерапії. Е. Бартон. Дж. Тоніген. Р. Тоскова. Дж. Коннорс. Здобутки гуманістичної течії в сучасній психології.

Предтечі когнітивної психології. Розвиток когнітивної психології. Д. Міллер. У. Найсер. Генетична психологія. Ж. Піаже. Розвиток екзистенційної психології. Становлення екзистенційної психології. Р. Мей. Філософські основи гуманістичної психології. Л. Джендлін. Екзистенційно-феноменологічні основи науки. Р. Лейнг. В. Франкл.

Трансперсональна психологія. С. Грофф, Х. Грофф. Сучасна мультидисциплінарна трансперсональна орієнтація психології. М. Букувалас. Психологія духовності: культурно-антропологічний, культурно-історичний, структурний напрями дослідження. Ф. Лерш, Г.-Г. Гадамер. Д. Елкінз. Т. Сас. Д. Портер.

Тема № 13

РОЗВИТОК ПСИХОЛОГІЇ ХХ ст.: ПСИХОЛОГІЯ РАДЯНСЬКОГО ПЕРІОДУ

Становлення російської психології у 40-і – 60-і рр. ХІХ ст. Зародження емпіричної психології. А.Н. Фішер. Психологія як наука про поведінку. І.М. Сеченов. Позитивна психологія. К.Д. Ковелін.

Університетська психологія (60-і – 80-і рр. ХІХ ст.). М.М. Троїцький. Асоціативна психологія. М.І. Владиславлев. Історично-генетичний напрямок психологічних досліджень. О.А. Потебня.

Розвиток психології у 90-і рр. ХІХ ст. – 20-і рр. ХХ ст. В.С. Соловйов. Конкретний спіритуалізм. Л. М. Лопатін. Н. О. Лосський. Л. С. Франк. Розвиток експериментальної психології. Психологічні лабораторії. М. Я. Грот. Г. М. Челпанов. О.Ф. Лазурський. М.М. Ланге. Л.І. Петражицький. Психологічні школи: В.М. Бехтерева, Г. Шпета. Розвиток дитячої психології та педології. С.Г. Геллерштейн, С.Т. Шацький, М.Я. Басов. Психотехніка. І.Н. Шпильрейн. Зоопсихологія. В.А. Вагнер.

Розвиток радянської психології у 20-і – 40 рр. ХХ ст. Психологічні ідеї біхевіористського спрямування. Фізіологічна школа І.П. Павлова. О.О. Ухтомський. Рефлексологія. В.М. Бехтерев. Дослідження поведінки. М.О. Бернштейн. К.Н. Корнілов. Соціогенетичний та біогенетичний напрямки психології. П.П. Блонський. А.Б. Залкінд. Культурно-історична теорія, дефектологія, педагогічна психологія в працях Л. Виготського. Школа Л.С. Виготського. Розвиток порівняльної психології. В.О. Вагнер. Філогенетичний напрямок дослідження психіки. Харківська психологічна школа. О.В. Запорожець.

Розвиток радянської психології у другій половині ХХ ст. Психофізичний напрямок досліджень. Людинознавство. Б.Г. Ананьєв, В.М. М'ясищев. Психологія діяльності. О.М. Леонт'єв. Культурно-історична психологія. О.Р. Лурія. Психологія індивідуальних відмінностей. Б.М. Теплов. Диференціальна психофізіологія. В.Н. Небеліцин. Психологія мислення. Л.А. Венгер. Д.Б. Ельконін. Дитяча психологія. Л.І. Божович. Розвиток патопсихології. Б.В. Зейгарник. Діяльнісний підхід в психології.

С.Л. Рубінштейн. Розвиток лінгвосоціопсихології. Т.М. Дрідзе. Соціологічний психологізм як галузь психології та міждисциплінарний плюралістичний напрямок соціальної думки. В.І. Овчаренко. Тбіліська лабораторія Д.М. Узнадзе. Психологічна лабораторія А.В. Петровського. Здобутки психології радянського періоду.

Змістовний модуль V
РОЗВИТОК ПСИХОЛОГІЇ В УКРАЇНІ,
ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВСЕСВІТНЬОЮ ІСТОРІЄЮ ПСИХОЛОГІЇ
Тема № 14
РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ПСИХОЛОГІЇ
З ДАВНІХ ЧАСІВ ДО КІНЦЯ XVIII ст.

Соціокультурні корені. Проблеми періодизації, рушійних сил розвитку психологічних знань. Психологічні погляди філософів епохи Київської Русі. Психологія в «братських школах». Особливості психологічних уявлень про душу на межі Середньовіччя та Відродження. Іларіон. Никифор (митрополит Київський). Н. Сороський. М. Грек. Ф. Печерський, К. Туровський. Ідеї східної патристики. Розробка психологічних знань на основні східної патристики.

Психологія східнослов'янського передвідродження і Відродження. Формування позитивних рис людського характеру. В. Мономах.

Психологія раннього гуманізму в Україні. Розвиток психології у Києво-Могилянській академії та братських школах.

Розвиток психології в Україні у XVII ст. Психологія людини. К. Сокович. І. Гізель. С.І. Яворський. І. Вишенський.

Розвиток психології у XVIII ст. Психологічні ідеї С. Десницького, Я.П. Козельського. Г. Сковорода. Ф. Прокопович. Психологічні системи Києво-Могилянській академії: поєднання курсів психології та етики. С. Калиновський, Г. Кониський, Ф. Прокопович. Мотивація вчинків людини. С. Кулябка. М. Козачинський.

Тема № 15

РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ПСИХОЛОГІЇ У ХІХ – ХХ ст.

Передумови виділення психології як самостійної науки. Розвиток емпіричної психології в Україні. Психологія О. Новицького. Перший у вітчизняній науці досвід систематизації наук і цілісного опису психічного світу людини. А. Галич.

Особливості соціально-культурного розвитку України в ХІХ ст. (слов'янофільство і західництво, революційно-демократичний рух, академічні філософські напрямки). І. Сеченов. Школа М. Ланге. Антропологічна психологія К. Ушинського. Духовна психологія. П. Юркевич. Школа О. Потебні. Д. Овсяников-Куликовський. І. Франко. Створення першої лабораторії експериментальної психології в Україні. І. Сікорський. В. Зеньковський. Історична психологія. П. Ковалевський.

Розвиток теоретичної та експериментальної психологія. Г. Челпанов. Рефлексологія як психологія поведінки: І. Соколянський. О. Залужний. Західноукраїнська психологічна школа. С. Балей. Психологія Львівсько-Варшавської філософської школи. К. Твардовський. В. Вітвицький. М. Кройц.

Розвиток української психології у радянський період. Харківська школа психології. Дефектологія. І. Соколянський. В. Мещеряков. Історія психології. В. Роменець, Г. Костюк. Вітчизняна психологія на сучасному етапі.

V. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Великие мыслители Востока./ Под ред. Яна П. Мак-Грилла. – М.: Кроим, 1994. – 516 с.
2. Гальперин П.Я., Ждан А.Н. История психологи. – М.: Акад. проект Деловая книга, 2002. – 832 с.
3. Гуманістична психологія: Антологія: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів: [у 3-х т.]. / Р. Трач. Г. Балл. – К.: Університетське видавництво «Пульсари», 2001. – Том 1: Гуманістичні підходи в західній психології ХХ ст. – 2001. – 252 с.
4. Гуманістична психологія: Антологія: [в 3-х т.]. : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Р. Трач, Г. Балл. – К.: Унів.вид-во ПУЛЬСАРИ, 2001. – Т. 2: – 2005. – 279 с.
5. Данилюк І. Історія психології в Україні. – К.: Либідь, 2002. – 152 с.
6. Ждан А.Н. История психологии : от античности к современности: Учебник для вузов. – 4-е изд., перераб. – М.: Академический Проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2002. – 528 с.
7. Жуков С.М., Жукова Т.В. Історія психології: Навчальний посібник. – К.: Цент навчальної літератури, 2005. – 224 с.
8. Жуков С. М., Жукова Т. В. Історія психології. – К.: Кондор, 2009. – 232 с.
9. Избранные произведения мыслителей стран Ближнего и Среднего Востока IX – XIV вв. / С. Н. Григорян. А. В. Сагадеев. – М. : Соцэкгиз, 1961. – 632 с.
10. Корольчук М.С., Криворучко П.П. Історія психології: Навч. посібник: К.:Ельга, Ніка-Центр, 2010. – 248 с.
11. Маноха І.П., Роменець В.А. Історія психології ХХ століття: Навчальний посібник для ВНЗ. – К.: Либідь, 2003 – 990 с.
12. Марцинковская Т.Д. История психологии: Учеб пос. для студ. высш. учеб. зав. – М.: Издательский центр «Академия», 2009. –544 с.
13. Лихи Т. История современной психологии. – СПб.: Питер, 2003. – 448 с.

14. Лучинин А.С. История психологи: Учебное пособие. – М.: Изд-во «Экзамен», 2005. – 288с.
15. Петровский А.В., Ярошевский М.Г. История и теория психологии. В 2-х т. – Ростов-на-Дону: Издательство «Феникс», 1996. Т.1 – 416 с., Т.2. – 416 с.
16. Роменець В.А. Історія психології Стародавнього світу і середніх віків. – К.: Вища школа, 1983. – 416 с.
17. Роменець В.А. Історія психології епохи Відродження. – К.: Вища школа, 1988. – 408 с.
18. Роменець В.А. Історія психології епохи Просвітництва: Навч. Посібник. – К.: Вища школа, 1993. – 568 с.
19. Роменець В. А. Історія психології XVIII століття. Епоха Просвітництва: Навч. посібн. – К.: Либідь, 2006. – 1000 с.
20. Роменець В.А. Історія психології XIX – початку XX століття. – К.: Вища школа, 1995. – 613 с.
21. Саугстад П. История психологии. От истоков до наших дней. – Самара: Бахрах. – М, 2008. – 544 с.
22. Шульц Д.П., Шульц С.Э. История современной психологии. – СПб.: Изд-во «Евразия», 1998. – 528 с.
23. Ярошевский М.Г. История психологии. – М.: Мысль, 1985. – 575 с.
24. Якунин В.А. История психологии: Учеб. пособие. – СПб.: Изд-во Михайлова В.А., 2001. – 379.

Додаткова література:

1. Арістотель. Політика. – К.: Основи, 2005. – 239 с.
2. Бэкон Ф. Сочинения. В 2-х томах. – М. : Мысль, 1971. – Т. 1. – 590 с.
3. Бэкон Ф. Сочинения в двух томах. – М. : Мысль, 1978. – Т. 2. – 575 с.
4. Гегель Г. В. Ф. Философия религии. В 2-х томах. – Т. 1. – 1976. – 532 с.; Т. 2. – 1997. – 573 с.
5. Гельвецій К. А. Про людину, її розумові здібності та її виховання. – К. : Основи, 1994. – 416 с.
6. Гроф С. Духовный кризис. Статьи и исследования. – М. : МТМ, 1995. – 256 с.

7. Гроф С. Путешествие в поисках себя. – М. : Институт трансперсональной психологии, Издательство Института Психотерапии, 2001. – 336 с.
8. Гумбольдт В. Язык и философия культуры. – М. : Прогресс, 1985. – 456 с.
9. Загальна психологія: Хрестоматія / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. – К.: Каравела, 2007. – 640 с.
10. История зарубежной психологии 30-е – 60-е годы XX века: Тексты / Под ред. П.Я. Гальперина, А.Н. Ждан. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1986. – 342 с.
11. Камю А. Бунтующий человек. Философия. Политика. Искусство. – М. : Политиздат, 1990. – 415 с. – (Мыслители XX века).
12. Кант И. Сочинения в шести томах. – М. : Мысль, 1965. – Т. 4. Ч. 1. – 1965. – 544 с.
13. Коменский Я. А. Избранные педагогические сочинения : В 2-х т. – М. : Педагогика, 1982. –Т. 1. – 656 с., –Т. 2.– 576 с.
14. Маслоу А. Мотивация и личность. 3-е изд. – СПб. : Питер, 2003. – 352 с.
15. Овідій Публій Назон. Метаморфози. – К.: Дніпро, 1985. – 301 с.
16. Ницше Ф. Так говорил Заратустра : Книга для всех и ни для кого. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1990. – 302 с.
17. Ницше Ф. Утренняя заря. – СПб. : Издательский Дом «Азбука-классика», 2008. – 384 с.
18. Олпорт Г. Становление личности: Избранные труды. – М.: Смысл, 2002. – 462 с.
19. Песталоцци И. Г. Избранные педагогические сочинения : В 2-х т. – М. : Педагогика, 1981.– Т. 2. – 416 с.
20. Платон. Діалоги. – Харків : Фоліо, 2008. – 349 с.
21. Платон. Держава – К. : Основи, 2005. – 355 с.
22. Роджерс К.Р. Становление личности. Взгляд на психотерапию. – М. : Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2001. – 416 с.
23. Соціальна психологія: Хрестоматія / Е.П. Белинская, О.А. Тихомандрицкая. – М.: Аспект Пресс, 2000. – 475 с.
24. Сравнительная психология и зоопсихология / Г.В. Калягина. – СПб.: Питер, 2003. – 416 с.

25. Сковорода, Григорій. Твори: [у 2 т.]. – К. : АТ «Обереги», 1994. – Т. 1 : – 528 с.; – Т. 2 : 1987. – 447 с.
26. Малашкина М. Популярная история психологии. – М.: Вече, 2002. – 480 с.
27. Мироненко В.В. Хрестоматия по психологии / А.В. Петровский. – М.: Просвещение, 1977. – 527 с.
28. Мозгова Н. Г. Київська духовна академія, 1819-1920: філософський спадок. – К. : Книга, 2004. – 320 с.
29. Хрестоматия по возрастной и педагогической психологии. Работы советских психологов периода 1946 – 1980 гг. / Под ред. И.И. Ильясова, В.Я. Ляудис. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1981. – 304 с.
30. Хрестоматия по истории психологии: период открытого кризиса (начало 10-х – середина 30-х годов XX в.) / Под ред. П.Я. Гальперина, А.Н. Ждан . – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1980. – 296 с.
31. Хрестоматия по общей психологии. Психология мышления. Под ред Ю.Б. Гиппенрейтер, В.В. Петухов. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1981. – 400 с.
32. Фихте И. Г. Сочинения. Работы 1792 – 1801 гг. – М. : Научно-издательский центр «Ладомир», 1995. – 656 с.
33. Франк С. Л. Сочинения. – М. : Правда, 1990. – 608 с.
34. Фрейд З. Малое собрание сочинений. – СПб. : Издательская Группа «Азбука-классика», 2010. – 992 с.
35. Фрейд З. Избранное. – М. : Внешторгиздат, 1990. – 448 с.
36. Фромм Э. Бегство от свободы. – М. : Академический Проект, 2008. – 254 с.
37. Фромм Э. Душа человека. – М.: Республика, 1992. – 430 с.
38. Хайдеггер М. Время и бытие: Статьи и выступления. – М. : Республика, 1993. – 447 с.
39. Эриксон Э. Идентичность: юность и кризис. – М. : Издательская группа «Прогресс», 1996. – 344 с.
40. Фрейджер Р., Фейдимен Д. Личность: теории, эксперименты, упражнения. – СПб.: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2002. – С.523-631.

41. Щербакова І. М. Навчальна програма курсу «Історія психології». Для студентів спеціальності «Практична психологія» / І. М. Щербакова. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2012. – 24 с.
42. Щербакова І. М. Практикум з історії психології : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / І. М. Щербакова. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. – 160 с.
43. Юнг К. Проблемы души нашего времени. – СПб.: Питер, 2002. – 352 с.
44. Юнг К.Г. Собрание сочинений. Конфликты детской души. – М. : Канон, 1994. – 336 с.
45. Ясперс К. Смысл и назначение истории. – М. : Политиздат, 1991. – 527 с.
46. Benjafield J. G. A History of psychology. – Boston, 2000. – 391 p.
47. Lonner W.J., Malpass R.S. Psychology and Culture. – Boston: Allyn and Bacon, 1994. –317 p.
48. Lundin R.W. Theories and System of Psychology. – 5 ed. – Lexington: Heath and Company, 1996. – 432 p.

Навчальне видання

Щербакова Ірина Миколаївна
доц. кафедри практичної психології,
к. філос. н., доцент

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
курсу «Історія психології»

за напрямом підготовки
6.0301103. Практична психологія

Суми: Видавництво СумДПУ, 2014 р.
Свідоцтво ДК № 231 від 02.11.2000 р.

Відповідальна за випуск **А. А. Сбруєва**
Комп'ютерна верстка **Ю. С. Нечипоренко**

Здано в набір 23.10.14. Підписано до друку 27.10.14.
Формат 60x84/16. Гарн. Calibri. Друк ризогр.
Папір друк. Умовн. друк. арк. 1,4. Обл.-вид. арк. 1,2.
Тираж 100 прим. Вид. № 18.

Видавництво СумДПУ імені А. С. Макаренка
40002, м. Суми, вул. Роменська, 87

Виготовлено на обладнанні СумДПУ імені А. С. Макаренка